

महाकाली नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम २०८३।०८४

स्वीकृत मिति २०८३।०३।१०

महाकाली नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
खलंगा, दार्चुला
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

महाकाली नगरपालिकाको आ.व. २०८३।०८४ को बार्षिक नीति, तथा कार्यक्रम

"समृद्ध महाकाली सुखी महाकालीबासी" को दीगो लक्ष्यलाई साकार पार्ने मूल अठोटका साथ नेपालको संविधानले व्यवस्था गरे अनुरूप महाकाली नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८३।०८४ को नीति तथा कार्यक्रम सार्वजनिकीकरण समारोहमा समुपस्थित हुनु भएका नगर उपप्रमुखज्यू, नौ वटै वडाका वडाध्यक्षज्यूहरू, कार्यपालिका सदस्यज्यूहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू, नगरसभा सदस्यज्यू लगायत उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरूमा हार्दिक स्वागत तथा अभिवादन व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

स्थानीय स्रोत साधनको महत्तम उपयो गर्दै जनताको सार्थक सहभागिता सहित जनचाहना अनुरूपको दीगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको तीव्र जनआकांक्षा पूरा गर्न गरी तर्जुमा गरिएको आर्थिक वर्ष ०८३।०८४ को बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम यस १८ औं नगर सभा अधिवेशन समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा मैले आफुलाई गौरवान्वित महशुस गरेको छु ।

यस अवसरमा म संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था स्थापना गर्दै स्थानीय तहलाई संविधान मै महत्वपूर्ण अधिकारहरू सुरक्षित गर्नको निमित्त नेपाली जनताले पटक पटक गरेको ऐतिहासिक संघर्षलाई सम्झिन चाहन्छु । ती ऐतिहासिक संघर्षको क्रममा आफ्नो जीवनको आहुति दिने सम्पूर्ण शहिदहरू प्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली प्रकट गर्दै रगत पसिना बगाउनु भएका योद्धाहरू प्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्न चाहन्छु । नेपालको संविधानले परिकल्पना गरेको दीगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको मूल मन्त्रलाई हासिल गर्दै महाकाली नगरवासीहरूको वर्षौं देखिको समृद्ध महाकाली सुखी महाकालीबासीको सपनालाई साकार पार्न हाम्रो कार्यकालको पाचौं वर्षका लागि तयार पारिएको यो नीति तथा कार्यक्रमले दीगो विकास लक्ष्यको प्राप्ति, नेपालको सोह्रौं आवधिक योजना, संघ र प्रदेश सरकारको बार्षिक नीति कार्यक्रम र बजेटले परिलक्षित गरेको उद्देश्यका साथै आम महाकाली बासीको समग्र पक्षको सुधारका महत्वपूर्ण विषयहरू समेटिएको छ ।

आदरणीय नगरसभा सदस्यज्यूहरू

महाकाली नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष ०८३।०८४ को नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा देहायका विषयलाई मुख्य आधारका रूपमा लिइएको छः

१. नेपालको संविधान,
२. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४,
३. संघीय सरकारले अंगिकार गरेको आवधिक योजनाले लिएका नीति तथा प्राथमिकताहरू,
४. नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्य विस्तृतीकरणको प्रतिवेदन,
५. सुदूर पश्चिम प्रदेश सरकारले अवलम्बन गरेका आर्थिक तथा वित्तीय नीतिहरू,
६. दीगो विकास लक्ष्यहरू,
७. निर्वाचनको क्रममा जारी घोषणापत्र ,
८. स्थानीय तहले तय गरेका प्राथमिकताहरू,

९. नेपालले अन्तराष्ट्रिय जगतमा जनाएका प्रतिबद्धताहरू,
१०. विकासका समसामयिक मुद्दाहरू: सामाजिक संरक्षण, गरीबी निवारण, दिगो विकास, जलवायु परिवर्तन र विपद व्यवस्थापन, खाद्य तथा पोषण सुरक्षा, लैङ्गिक सशक्तीकरण तथा समावेशी विकास बालमैत्री स्थानीय शासन, वातावरण मैत्री स्थानीय शासन, पूर्ण सरसफाइ, ऊर्जा संकट लगायतका अन्तर सम्बन्धित विषयहरू,
११. संघ तथा प्रदेश सरकारको आर्थिक वर्ष २०८३।०८४ को नीति, कार्यक्रम तथा वार्षिक बजेट,
१२. महाकाली नगरपालिका वासीका विका संग सम्बन्धित आकांक्षाहरू ।

नगरसभा सदस्यज्यूहरू

अब नगरपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार, वन वातावरण, विपद व्यवस्थापन, सुशासन तथा संस्थागत विकास र सेवा प्रवाहको वर्तमान अवस्थाको सन्दर्भमा समिक्षा गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

१. संघीय शसर्त किसान सूचीकरण कार्यक्रम अन्तर्गत पछिल्ला आ.व. सम्म किसान सूचीकरण गरिएका १९२३ वटा घरधुरीको वडा स्तरमा अद्यावधिक गरी किसान सूचीकरण प्रणालीमा प्रविष्ट हुन बाकी रहेका कागजातहरू प्रणालीमा प्रविष्ट गर्ने निरन्तर सञ्चालनमा रहेको छ ।
२. प्रदेश विशेष उद्यमशीलता विकासका लागि आधुनिक कृषि उपकरण खरिद तथा प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम अन्तर्गत १४ ओटा मिनी टिलर र ६ ओटा मकै छोडाउने मेसिन खरिद गरी वितरण गरिएको छन भने ४ ओटा मल्टी क्रप श्रेषर र २४ ओटा मिनी डिस्क मिल वितरणको प्रक्रियामा रहेको छ ।
३. नगरपालिकामा रैथानेबाली प्रवर्द्धनका लागि रैथानेबाली क्षेत्र विस्तार तथा विविधतायुक्त बीउ पोको वितरण गरिएको छ विभिन्न १५० परिवार लाभान्वित भएका छन् ।
४. रैथाने बालि उत्पादन तथा बाली संरक्षण कार्यमा सहयोग पुग्ने गरी रैथाने अन्न संरक्षण सिडबिन तथा रैथाने बाली उत्पादनमा सहयोग पुग्नेकृषि सामग्री कुटो कोदालोहरू ५५ परिवार लाभान्वित हुने गरी वितरण प्रक्रियामा रहेका छ ।
५. एक वडा एक कृषि प्रावधिक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई किसानहरूलाई कृषि क्षेत्रमा प्रावधिक परामर्श सहितको टेवा उपलब्ध गराइएको छ ।
६. ६० घरपरिवार लाभान्वित हुने गरी बर्षे फलफुल बाली (आप, लिची, अनार, ऐभोकार्डो आदि) का बोट वितरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
७. पशु स्वास्थ्य प्रवर्द्धनको लागि आवश्यक उपकरण र औषधि खरिद गरी सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाईएको छ ।
८. प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना (भैसी पकेट) कार्यक्रम अन्तर्गत ६ वटा गोठ निर्माण २ वटा गोठ सुधार ७ गोटा भैसी खरीद भई किसानहरू लाई हसतान्तरण गरिएकोछ ।
९. कृत्रिम गर्भाधान तथा नस्ल सुधार कार्यक्रम निरन्तर सञ्चालनमा रहेकोछ र आर्थिक वर्ष २०८२।०८३ मा २१९ पशुमा कृत्रिम गर्भाधान गरिएको छ

१०. रेविज रोग नियन्त्रण कार्यक्रम अन्तर्गत वडा स्तरीय रेबीज भ्याक्सिन शिविर सञ्चालन गरी ३५० कुरुर/बिरालोलाई भ्याक्सीनेशन गरिएको छ।
११. एक वडा एक कृषि तथा पशु प्राविधिक व्यवस्थापनलाई निरन्तरता दिई कृषि तथा पशु उत्पादनमा सहयोग गर्न प्राविधिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराइएको छ।
१२. महाकाली नगरपालिकाको नियमन क्षेत्रभित्रका सहकारी संस्थाहरूको विविध विषयक अनुगमन गरी नियमित कामकाजमा नरहेका सहकारी संस्थालाई खारेजी तथा एकीकरणको प्रक्रियाशुरु गरिएको छ।
१३. पालिकाका ८० जना उद्यमीहरूलाई मौसमी तथा बेमौसमी तरकारी खेती उत्पादन सम्बन्धी प्राविधिक सीप विकास तालिम सञ्चालन गरी स्थानीय उत्पादनमा वृद्धि आयात तथा प्रतिस्थापनमा सहयोग पुगेको छ।
१४. स्थानीय स्तरमा २० जना उद्यमीहरूलाई व्यवसायिक अगवत्ती बनाउने प्राविधिक सीप विकास तालिम प्रदान गरी स्थानीय उत्पादनमा वृद्धि सहयोग पुर्याइएको छ।
१५. नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका व्यवसायहरू नगरपालिकामा दर्ता, सूचीकृत र नवीकरण हुने कार्यबाट व्यवसाय नियमन र प्रवर्द्धनको आधार तयार भएको छ।
१६. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम र नगरपालिकाको १००% लागत साझेदारीमा १३ जना श्रमिकहरूलाई १०० दिनको रोजगार श्रृजना भएको छ।
१७. सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ। वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका ३८ जना व्यक्तिहरूको पुनःश्रम स्वीकृति प्रदान गर्ने कार्य भएको छ।
१८. आ.व. २०८३/०८४ मा बेरोजगार दर्ताका लागि अनुसुची १ बमोजिमका फारामहरू सङ्कलन गरी ३८० वटा फाराम अनलाइन इन्ट्री गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ।
१९. पञ्चवर्षिय रोजगार रणनीतिक योजना २०८०।०८१- २०८४।०८५ कार्यान्वयन गरिएको छ। साथै रोजगार सम्वाद मञ्च सञ्चालन गरिएको छ।
२०. बालमैत्री बालविकास केन्द्रहरूको व्यवस्थापन गरी प्रारम्भिक बालविकासलाई शैक्षिक उपलब्धि वृद्धिको आधारशिलाका रूपमा विकास गर्न बालविकास केन्द्रहरूको व्यवस्थापन तथा बालविकास शिक्षकहरूको क्षमता अभिवृद्धि तालिमहरू सञ्चालन गर्ने कार्य गरिएको छ।
२१. बालविकास शिक्षक र विद्यालय कर्मचारीका लागि न्यूनतम पारिश्रमिकको व्यवस्थापन गरिएको छ।
२२. सामुदायिक विद्यालयहरूमा आवश्यक पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत सम्भार लगायतका कार्यहरू निरन्तर सञ्चालन गरिएको छ।
२३. विद्यालयहरूको नियमित अनुगमन निरीक्षण गरी आवश्यक सल्लाह सुझाव तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने कार्य भएको छ।
२४. नगरपालिका अन्तर्गतका सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरूसँग अन्तरक्रिया तथा सिकाइ आदान प्रदान कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएको छ।

२५. गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चितताका लागि महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने शिक्षक कर्मचारीहरूका लागि क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गरिएको छ ।
२६. विद्यालय स्तरीय योग प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालनका लागि योग समितिसंग सहकार्य गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
२७. विद्यालयमा विद्यालय स्वास्थ्य तथा पोषण सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
२८. शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि साझेदार निकायहरूसंग समन्वय तथा सहकार्य गरिएको छ ।
२९. विद्यालयहरूमा सूचना तथा संचार प्रविधिको विस्तार गरिएको छ ।
३०. सामुदायिक विद्यालयहरूको भौगोलिक विकटता र विद्यार्थी संख्याको आधारमा विद्यालयहरू समायोजन गरिएको छ ।
३१. सिकाइ आपुरण तथा द्रुत सिकाइ योजना Real plan कार्यान्वयनमा निरन्तरता दिइएको छ ।
३२. उच्च शिक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराइएको छ ।
३३. नगरपालिकाको दश वर्षे नगर शिक्षा योजना अनुरूपका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइएको छ ।
३४. स्तनपान र स्थानीय पोषणयुक्त तथा स्वस्थ खानाको उपभोग प्रवर्धनका लागि नगरपालिकाका ९ वटै वडाहरूमा सचेतनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
३५. नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न समुदायमा सक्रिय क्षयरोगी पत्ता लगाउनका लागि ५ वटै स्वास्थ्य चौकीहरूमा क्षयरोग अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरी आस्वके बाङ्गाबगर र स्वास्थ्य चौकी दत्तुमा १ दिने क्षयरोग खोजपडताल शिविर सञ्चालन गरिएको छ ।
३६. स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट निःशुल्क वितरण गरीने औषधिहरूको अभाव हुन नदिन माग फारम अनुसारको औषधिहरू उपलब्ध गराउने प्रयास गरिएको छ साथै स्वास्थ्य संस्थाका १/१ जना स्वास्थ्य कर्मीहरूलाई PAMS-V2 सम्बन्धी तालिम दिइएको छ ।
३७. महिनावारी स्वच्छता कायम राख्नका लागि वडा नं. १, २, ३, ६, ८, ९ का नर्सिङ कर्मचारी किशोरीहरू FCHV आमा समुहका पदाधिकारीहरूलाई महिनावारी सरसफाई व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिमकाट १९८ जना लाभान्वित भएका छन् ।
३८. वडा नं ७ मा ग्रामीण अल्ट्रासाउण्ड कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
३९. पाठेघरको मुखको क्यान्सर रोग लाग्नबाट बचाउन HPV खोप अभियान सञ्चालन गरिएको छ ।
४०. ५ वटै FCHV हरूलाई नसर्ने रोग तथा मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी रोगहरूको अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
४१. धाप स्वास्थ्य चौकी र आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र बाडाबगडमा CB-IMNCI कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
४२. छ महिना देखि पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाहरूलाई कार्तिक र बैशाखमा गरी दुई चरणमा भिटामिन ए र जुकाको औषधि खुवाउने कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ ।

४३. डेगुरोग नियन्त्रणका लागी लामखुट्टेको बास स्थान खोज र नष्टगर अभियान सरोकारवाला संगको अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरी नगरपालिकामा लामखुट्टेको जोखिम रहेका समुदायहरूमा लामखुट्टेको लार्भा खोज र नष्ट गर अभियान सञ्चालन गरिएको छ ।
४४. समुदायमा आधारित रोग निगरानी प्रणाली सम्बन्धी स्वास्थ्य कर्मीहरूको तालिम सञ्चालन गरी ९ वटै वडामा अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
४५. नगरपालिका अन्तर्गतका मानसिक रोगीहरूको उपचार गराउदा लागको खर्च रकम बिल अनुसार भुक्तानी गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ ।
४६. विपन्न परिवारका मृगौला प्रत्यारोपण गरेका, डायलाईसिस गराई रहेका क्यान्सर रोगी र मेरुदण्डको पक्षघात भएका विरामीहरूलाई उपचार अवधिभर उपचार खर्च बापत मासिक रु. ५०००।०० का दर भुक्तानी हुने व्यवस्था मिलाइएछ जसबाट १२ जना लाभान्वित भएका छन् ।
४७. सञ्चालनमा रहेको पानीका मुहानहरूको संरक्षण गर्दै पानीका नयाँ स्रोतहरूको पहिचान गरी थप खानेपानी वितरण कार्यमा निरन्तरता दिईएको छ ।
४८. स्थानीय संस्कृतिको प्रतिनिधित्व गर्ने गौरा पर्व लगायत स्थानीय मेला, पर्व एवम् जात्राहरूको संरक्षणका लागि आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालनमा निरन्तरता दिइएको छ ।
४९. पालिकामा रहेका ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक एवम् पुरातात्विक महत्त्वका सम्पदाहरूको जीर्णोद्धार, संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईएको छ ।
५०. नगर क्षेत्रको मातृभाषा सम्बर्द्धन, जातीय तथा क्षेत्रीय कला, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकासमा टेवा पुऱ्याउन मागमा आधारित कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
५१. युवाहरूको शारीरिक तथा मानसिक विकासका लागि नगर खेलमैदान निर्माण तथा खेल सामाग्रीको व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईएको छ ।
५२. छुवाछूत, लैंगिक हिंसा, घरेलु हिंसा तथा भेदभाव जस्ता अन्धविश्वास, कुसंस्कार र सामाजिक कुरीति हटाउन सामाजिक रूपान्तरणको अभियानमा युवाहरूलाई परिचालन गरी जनचेतानामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
५३. खेलाडीहरूको प्रतिभा पहिचान तथा विकासका लागि नगर स्तरीय खेलकूद प्रतियोगिता सञ्चालन प्रक्रियालाई निरन्तरता दिईएको छ ।
५४. १६औँ राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिताको सह-आयोजन गरी सफलतापूर्वक सम्पन्न गरिएको छ ।
५५. संविधानमा उल्लेखित मौलिक हकको कार्यान्वयनका लागि शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रममा महिलालाई प्राथमिकता दिँदै, महिला सशक्तिकरण, महिला हिंसा न्यूनीकरण तथा स्वरोजगार, ज्येष्ठ नागरिक हेरचाह तथा संरक्षण, बालबालिकाको सुरक्षा लगायतका क्षेत्रमा कार्य गर्न “ज्येष्ठ नागरिक, दलित, महिला तथा बालबालिका माँझ नगर उपप्रमुख कार्यक्रम” निरन्तर सञ्चालन भई रहेको छ ।

५६. संघ सरकार र प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा महिलाको सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्यको हक सुनिश्चित गर्न सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
५७. महिला उद्यमशीलता कार्यक्रम मार्फत स्वरोजगारी सृजना गरी महिलाहरूको आर्थिक सशक्तिकरण सम्बन्धी क्रियाकलाप सञ्चालन गरिएको छ ।
५८. लैङ्गिक हिंसा, घरेलु हिंसा तथा मेलमिलापसम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।
५९. २०९९ लाभग्राहीहरूलाई EFT माध्यमबाट तीन त्रैमासिकको सामाजिक सुरक्षा भत्ता रु. ६ करोड २ लाख २४ हजार ८८ वितरण गरिएको छ चौथो त्रैमासिक सामाजिक सुरक्षा भत्ता निकासको प्रक्रियामा रहेको छ । Online व्यक्तिगत घटना दर्ता गर्ने कार्य व्यवस्थापन गरिएको छ ।
६०. ६५ जना ग वर्ग अपाङ्गता भएका नागरिकहरूलाई वार्षिक ५००० पाँच हजारका दरले सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गरिएको छ ।
६१. २४ जना बेसहारा आमा बुवाहरूलाई खाद्यान्न सुविधा वापत प्रति महिना रु. २००० (दुइ हजार) का दरले EFT मार्फत सुविधा वितरण गरिएको छ ।
६२. सडक सोलार बत्ती तथा सडक बत्ती जडान कार्यलाई निरन्तरता दिईएको छ । जस अन्तर्गत चालु आ.व.मा २०७ नयाँ सोलार बत्ती जडान कार्य गरिएको छ ।
६३. विद्युतीय तार तथा पोलहरूको उचित व्यवस्थापनको लागि नेपाल विद्युत प्राधिकरणसंगको सहकार्यमा विद्युत लाईन विस्तारमा सहजीकरण गरिएको छ ।
६४. नगरपालिकाको Excavator मेसिन प्रयोग गरी पालिका भित्रका सडकहरूलाई बाह्र महिना सञ्चालनमा ल्याउन सडक स्तरोन्नति गरिएको छ ।
६५. ट्रयाक खोलिएका ८ वटा सडकहरूको स्तरोन्नति पश्चात नियमित सञ्चालनमा रहेका छन् ।
६६. राष्ट्रिय भवन संहिताको प्रभावकारी कार्यान्वयन र अनुगमन मार्फत भूकम्पीय जोखिम न्यूनीकरण गर्न राष्ट्रिय भवन संहिताको मापदण्ड अनुसार तयार भएको शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी कार्यविधि लागु गरिएको छ ।
६७. भूमि समस्या समाधान आयोग संग समन्वय गरी भूमिहीन सुकुम्बासी, भूमिहीन दलित र अव्यवस्थित बसोबासीको तथ्याङ्क संकलन गर्ने कार्य भएको छ ।
६८. नगरवासीको चाहनालाई ध्यानमा राख्दै दिगो विकासका लागि भू-उपयोग योजना तर्जुमा गर्ने र जनपक्षीय हिसाबले कार्यान्वयन गर्न भूमि वर्गीकरणको कार्य सम्पन्न छ ।
६९. महाकाली नगरपालिकाको स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशील योजना (LDCRP) तयार भै कार्यान्वयनमा रहेको छ ।
७०. जीर्ण अवस्थामा रहेका आवासहरूलाई प्रवलीकरण गर्ने र उच्च जोखिममा रहेका आवासहरूको विकल्प खोज्ने उद्देश्यले भवन क्षति संवेदनशीलता अध्ययन (Rapid Visual screening) कार्य सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरी कार्यान्वयनमा रहेको छ ।

७१. नगरपालिका क्षेत्र भित्र विपद् जोखिम विमा कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्थापन गरी कार्यविधि तयारी र विपद् जोखिम विमा सम्बन्धी प्रारम्भिक कार्यक्रमहरू अगाडी बडाइएको छ।
७२. महाकाली नगरपालिकाको स्थानीय आपतकालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र (LEOC) व्यवस्थापन कार्य र आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र व्यवस्थापन सञ्चालन कार्यविधि तयार भएको छ।
७३. वर्षायाममा हुनसक्ने विपद्लाई मध्यनजर गर्दै खोज, उद्धार तथा राहतका लागि आवश्यक सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राखिएका छन्।
७४. विपद्का घटनाहरू घटेमा क्षति न्यूनीकरण गर्न, जनधनको क्षति हुन नदिन र खोज उद्धार तथा राहत व्यवस्थापन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन विपद् उद्धारकर्मी तथा नगरप्रहरीलाई तयारी अवस्थामा राखिएको छ।
७५. “विपद् न्यूनीकरणका लागि विशेष सुरक्षा अभियान” अन्तर्गत नगरबासीहरूको जनचेतना अभिवृद्धि, क्षमता विकास, घटना अभ्यास, वडा स्तरीय अभिमूखीकरण, उच्च जोखिममा रहेका घरधुरी पहिचान, जोखिम विमा सम्बन्धी अभियान कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ।
७६. सर्वसाधारण जनतालाई अनुभूति हुने गरी भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता प्रवर्द्धनका कार्य सञ्चालन गरिएको छ।
७७. नगर क्षेत्रमा गरिने कामहरूलाई आर्थिक पारदर्शिताका लागि प्रत्येक महिना खर्च सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ।
७८. सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजिक परीक्षण कार्यक्रम निरन्तर सञ्चालन गरिएको छ।
७९. पालिकाका प्रत्येक वडाका हरेक कार्यक्रम तथा योजनामा पारदर्शिता, जनसहभागिता, योजनाबद्ध कार्य प्रणाली, उत्तरदायित्व, जवाफदेहिता, समानता र समावेशीता, प्रभावकारी कार्यसम्पादन, सदाचार, उच्च नैतिकता कायम गराउन आवश्यक क्रियाकलाप सञ्चालन गरिएको छ।
८०. लेखा प्रणाली, लेखापरीक्षण र आर्थिक प्रशासनको कार्यसम्पादनमा पारदर्शिता, जवाफदेहिता तथा प्रभावकारिता ल्याउन आवश्यक क्रियाकलाप सञ्चालन गरिएको छ।
८१. न्यायिक समितिको प्रभावकारी सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको लागि प्रत्येक वडामा मध्यस्थता/मेलमिलाप केन्द्र स्थापना गरी सञ्चालन गरिएको छ।
८२. निष्पक्ष, स्वतन्त्र, रूपमा जनसेवा गर्दै सदाचारयुक्त पारदर्शी व्यवहार प्रदर्शनको लागि जनप्रतिनिधि आचार संहिता लागु गरिएको छ।
८३. एफ. एम. रेडियो, पत्रपत्रिका, अनलाईन पोर्टल, टेलिभिजन एवम् सामाजिक सञ्जालको अधिकतम प्रयोग गरी जनचेतना, कृषि सेवा, मौसमको पूर्वानुमान, यातायात तथा ट्राफिक सूचना, बजार मूल्य, विपद् तथा महामारी विरुद्ध सचेतना तथा नगरपालिकाले गर्ने विकासको सूचना र सचेतना सम्प्रेषण गर्ने कार्य निरन्तर भई रहेको छ।

८४. नागरिकलाई सूचनाको हकको प्रत्याभूति हुनेगरी सूचना अधिकारी, गुनासो सुन्ने अधिकारी र प्रवक्ताको व्यवस्था गरी, नगरपालिकाको वेबसाइट नियमित अद्यावधिक गर्ने र सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको अधिकतम उपयोग मार्फत सेवा प्रवाहलाई व्यवस्थित गरिएको छ ।
८५. पालिकालाई प्रविधिमैत्री बनाउन सञ्चालनमा रहेका प्रविधिहरूको सुदृढीकरण गर्ने र आवश्यक प्रविधि जडान गरी प्रविधिमैत्री सेवा प्रदान गरिएको छ ।
८६. बजार क्षेत्रमा जडान भएका CCTV Camera नियमित मर्मत सम्भार गर्ने र आवश्यकता अनुसार नयाँ CCTV Camera जडान गरी सञ्चालनमा ल्याइएको छ ।

आदरणीय नगरसभा सदस्यज्यूहरू,

अब म क्षेत्रगत रूपमा आगामी आर्थिक वर्ष २०८३।०८४ को नीति तथा कार्यक्रमको विस्तृत विवरण यस नगरसभा समक्ष पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमहरू

क) आर्थिक विकास तर्फ अख्तियार गरिने मुख्य नीतिहरू

१. कृषि तथा पशुपन्छी:

- किसान घरधुरी सर्वेक्षण गरी किसान सूचिकरण कार्यक्रमलाई थप विस्तार गरिने छ ।
- कृषिजन्य माटोको परिक्षण र उपचार गर्ने उद्देश्यले माटो स्वास्थ्य सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- राष्ट्रिय फल सुन्तलाको पकेट विस्तार तथा उत्पादन वृद्धि गर्न सुन्तला पकेटक्षेत्र विस्तार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- रैथाने तथा खाधान्न बाली (धान, मकै, कोदो, गहुँ) को उत्पादन वृद्धि तथा क्षेत्र विस्तार गरिनेछ ।
- रैथाने बाली तथा बीउको संरक्षण गर्न सामुदायिक बीउ बैंकको स्थापना गरिनेछ ।
- आधुनिक कृषि मेसिनरी तथा उपकरणको पहुँच विस्तार गरी कृषि पेशा लाई सजिलो तथा आधुनिकीकरण गरिनेछ ।
- फलफुल बाली (आप, ओखर, लिचि, किवी, नासपाति, सुन्तला, अम्बा, आरु, मेवा, केरा) को पकेट क्षेत्र निर्धारण गरी साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- अनुकूल भूगोल तथा उत्पादनको आधारमा मौसमी तथा बेमौसमी तरकारी खेतीको पकेट क्षेत्र विस्तार गर्न आवश्यक मेसिनरी तथा पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ ।
- विभिन्न किसिमका जडीबुटीको व्यावसायिक सम्भाव्यता अध्ययन गरी जडिबुटी उत्पादनको क्षेत्र विस्तार गरिनेछ ।
- कृषि पकेट क्षेत्र निर्धारण सम्बन्धी अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरी निर्धारित पकेट क्षेत्र अनुसार कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।

- कृषि उत्पादनको उचित मूल्य तथा बजार व्यवस्थापनका लागि उत्पादन संकलन केन्द्र , हाटबजारकार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- बहुउद्देश्यीय नगर भू-उपयोग तथा कृषि आधुनिकीकरण योजना सञ्चालन गर्न कृषि साझेदारी तथा नगर कृषक कार्यक्रम अन्तर्गत दुग्ध उत्पादन, बाखापालन, मौरीपालन, कुखुरापालन, मत्स्यपालन, मसलाबाली, तरकारी तथा फलफूल खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- पशुपालन पकेट क्षेत्र निर्धारण सम्बन्धी अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरी निर्धारित पकेट क्षेत्र अनुसार कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- विगत वर्षहरूमा सरकारी अनुदान प्राप्त सहकारी फर्म तथा व्यक्तिहरूको अनुगमन गरी पुरष्कार र दण्डको नीति कार्यान्वयन गरिनेछ ।

२. सहकारी क्षेत्रको विकास:

- स्थानीय सहकारी संस्थाको दर्ता, परिचालन, प्रवर्द्धन तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्न सहकारी मैत्री नीति लिई आवश्यकता अनुसार समायोजन तथा खारेजी प्रक्रिया समेत सञ्चालन गरिनेछ ।
- नगरपालिकाको नियमन क्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका सहकारी संस्थाहरूको माध्यमबाट कृषि तथा पशुपंछी व्यवसाय सञ्चालन गर्ने कृषकहरूलाई प्राथमिकता दिई ऋणमा व्याज अनुदान नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- सञ्चालनमा रहेका सहकारी संस्थाहरूलाई स्थानीय उत्पादन तथा औद्योगिक विकासमा आवद्ध गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

३. लघु उद्यम एवम् स्थानीय बजार व्यवस्थापन:

- उत्पादनको आधारमा सम्बन्धित वडाका अगुवा उद्यमीहरूको छनौट गरी उद्यमशीलता तथा प्राविधिक सीप विकास तालिम सञ्चालन गरी व्यवसाय सञ्चालनको लागि उपयुक्त प्रविधि हस्तान्तरण गरिनेछ ।
- उद्यम विकास रणनीतिक योजना तयार गरी गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास मोडेललाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका नगरवासीले अनुभव तथा सीपको आधारमा व्यवसाय सञ्चालन गर्न चाहेमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- स्थानीय तहको नेतृत्वमा बजार अनुगमन गरी उपभोक्ता हित संरक्षण गरिने छ ।
- विभिन्न साझेदार निकायहरू बीच समन्वय गरी सार्वजनिक निजी साझेदारीमा विद्युत/सौर्य उर्जा उत्पादन गरिनेछ ।

४. गरिबी न्यूनीकरण रोजगार कार्यक्रम

- आन्तरिक रोजगारी तथा वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित एवम् मर्यादित बनाउन जोड दिइने छ ।

- पालिकाको आय वृद्धि र रोजगार सृजना गर्न विदेशमा बसेका नेपालीहरू बीच सहकार्य गरी नेपालमा लगानी गर्ने वातावरण निर्माण गरी उद्योग/व्यवसाय स्थापना गर्न पहल गरिनेछ ।
- पालिकामा जडीबुटी प्रशोधन केन्द्र स्थापना गरी स्थानीय रोजगारी श्रृजना गरिनेछ ।
- खानेपानी उद्योगको स्थापना गरी शुद्ध खानेपानीको सहज आपूर्ति गराइ स्थानीय रोजगार प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

ख) सामाजिक विकास तर्फ अख्तियार गरिने प्रमुख नीतिहरू

१. शिक्षा

- बालमैत्री बालविकास केन्द्रहरूको व्यवस्थापन गरी प्रारम्भिक बालविकासलाई शैक्षिक उपलब्धि वृद्धिको आधारशिलाका रूपमा विकास गरिनुका साथै ३ वटा सामुदायिक विद्यालयमा खेल सामग्री सहितको बालमैत्री चिल्ड्रन पार्क निर्माण गरिनेछ ।
- नगरपालिका भित्रका १० वाट सामुदायिक विद्यालयहरूमा सुविधा सम्पन्न तथा बालमैत्री विद्यालय भवन निर्माण गरिनेछ ।
- शिक्षक, विद्यार्थी र अभिभावकबीच त्रिपक्षीय अन्तरक्रिया तथा सिकाइ आदान प्रदानका लागि अभिभावक शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- स्थानीय पाठ्यक्रमलाई समयानुकूल अद्यावधिक गरी पठनपाठनमा सहजताका लागि पाठ्यपुस्तक निर्माण गरिनेछ ।
- विद्यालयहरूमा आवश्यकता अनुसार ICT तथा प्रविधिमैत्री क्रियाकलाप र पूर्वाधार विकासका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- विद्यार्थीहरूको चौतर्फी विकास, विद्यालय अनुशासन, विभिन्न सीपमूलक तालीम मार्फत विद्यार्थी, शिक्षक र कर्मचारीहरूलाई जिम्मेवार तथा उत्तरदायी बनाउन टेक्सेस नेपालको साझेदारीमा भएको सम्झौता अनुसार विद्यालय अनुगमन प्रणाली सञ्चालन गरिनेछ ।
- साझेदार निकायहरूको साझेदारीमा नमुना बाल विकास केन्द्र स्थापना गरिनेछ ।
- विद्यालयहरूमा सूचना तथा संचार प्रविधिको पहुँचमा विस्तार गरी शिक्षण सिकाइमा सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई जोड दिने गरी शिक्षकहरूका लागि शिक्षण सिकाइमा सूचना प्रविधि प्रयोग सम्बन्धी तालिमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयहरूको भौगोलिक विकटता र विद्यार्थी संख्याको मापदण्ड अनुसार अध्ययन गरी विद्यालयहरूलाई डाउनसाइज, समायोजन र दरबन्दी मिलान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- विद्यालय बाहिर रहेका विद्यालय उमेर समुहका बालबालिकाहरूको पहिचान गरी उनीहरूलाई विद्यालयको शिक्षामा सहभागिताको लागि प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- सिकाइ आपुरण तथा द्रुत सिकाइ योजना (ReAL Plan) लाई विद्यालय समय बाहेक अतिरिक्त कक्षासंग जोडी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

- उच्च शिक्षा अध्ययन गर्ने फरक क्षमता भएका, दलित, गरिब र जेहेनदार विद्यार्थीहरूका लागि छात्रवृत्ति कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- नगरपालिकाको दश वर्षे नगर शिक्षा योजनामा उल्लेख भए अनुसार शैक्षिक कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ।

२. स्वास्थ्य:

- स्वस्थकर जीवनशैलीका लागि योग अवधारणा अनुरूप योग ध्यान लाई बढावा दिदै तनाव व्यवस्थापन कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछन ।
- बालबालिका, किशोर, किशोरी गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरूको पोषण अवस्थालाई सुधारका लागि बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा दातृ निकाय निजि तथा गैर सरकारी क्षेत्र संग समन्वय र सहकार्य गरी गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवर्द्धन कार्यमा जोड दिईनेछ ।
- शारीरिक रूपले अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई आवश्यकता पहिचान गरी आवश्यकताको आधारमा सहायता सामग्री वितरण गरिनेछ ।
- प्रजनन् स्वास्थ्य अधिकारको सुनिश्चितता गर्दै सुरक्षित मातृत्व र बाल स्वास्थ्य सेवाको विस्तार गरिनेछ ।
- जिल्ला अस्पताल दार्चुलालाई ब्लड बैङ्क स्थापनाका लागि दिईदै आएको अनुदान उपलब्ध गराउनुका साथै कार्यविधि तयार गरी प्राविधिक र अप्राविधिक कर्मचारी व्यवस्थापन सहयोग गरिनेछ ।
- महामारी, संक्रामक रोग तथा किटजन्य रोग नियन्त्रण, उपचार तथा व्यवस्थापनकालागि पुर्व प्रतिकार्य योजना, द्रुत प्रतिकार्य समुह गठन र औषधी तथा सामग्रीहरूको बफर स्टकको व्यवस्था गरिनेछ ।
- नगरपालिका क्षेत्रभित्र स्वास्थ्य संस्थाका भवनको अभाव भएका स्थानमा स्वास्थ्य भवन तथा खोपकेन्द्र भवन निर्माण गरिनेछ ।
- सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयंम सेविकाहरूलाई दिईदै आएको मासिक प्रोत्सानलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- मानसिक रोगीहरूको पहिचान गरी उपचार खर्च व्यवस्थापनको लागि आवश्यक कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वय गरिनेछ ।
- Word Link र ISOP को साझेदारीमा मानसिक रोगी तथा मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

३. खानेपानी, सरसफाई तथा ढल निकास:

- नगरपालिकाको खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तयार गरी सोही बमोजिम खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनेछ ।
- महाकाली नगरपालिका वडा नं. ३ मा अवस्थित नेपाल विद्युत प्राधिकरणको स्वामित्वमा रहेको डुडरी साना जलविद्युतलाई महाकाली नगरपालिकाको स्वामित्वमा हस्तान्तरण गराइ नियमित उत्पादन गर्न पहल गरिनेछ ।

४. कला, संस्कृति तथा पुरातात्विक सम्पदा:

- पालिकामा रहेका ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक एवम् पुरातात्विक महत्त्वका सम्पदाहरूको जीर्णोद्धार, संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- स्थानीय चाडपर्वहरूको संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्न आवश्यक क्रियाकलाप कार्यान्वयन गरिनेछ ।

५. युवा तथा खेलकूद:

- छुवाछूत, लैंगिक हिंसा, घरेलु हिंसा तथा भेदभाव जस्ता अन्धविश्वास, समाजमा व्याप्त कुसंस्कार, कुरीति हटाउन सामाजिक रूपान्तरणको अभियानमा युवाहरू बीच सहकार्य गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- कुलत तथा दुर्व्यसनबाट युवाहरूलाई जोगाउन जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- बेरोजगार युवाहरूको लागि उद्यमशीलता विकास तथा प्राविधिक सीप विकास सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरी रोजगार सृजना गराइनेछ ।
- खेलाडीहरूको प्रतिभा पहिचान तथा विकासका लागि नगर स्तरीय खेलकूद प्रतियोगिता आयोजना गरिनेछ ।

६. महिला समानता र सशक्तीकरण:

- संविधानमा उल्लेखित मौलिक हकको कार्यान्वयनका लागि ज्येष्ठ नागरिक महिला तथा बालबालिका माईझ नगर उपप्रमुख कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- संघ र प्रदेशसँगको सहकार्यमा महिलाको सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्यको हक सुनिश्चित गर्न सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य सचेतना अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
- महिला उद्यमशीलता कार्यक्रम मार्फत् स्वरोजगारी सृजना गरी महिलाहरूको आर्थिक सशक्तीकरण गरिनेछ ।
- श्रमिक महिलाको समान ज्याला, कार्य स्थलमा लैंगिक हिंसा, घरेलु हिंसा तथा सामाजिक भेदभाव न्यूनीकरण गर्दै महिला उत्थान कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।

७. लक्षित वर्ग उत्थान कार्यक्रम (ज्येष्ठ नागरिक, महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, टुहुरा बालबालिका, बालबालिका, अपाङ्गता भएका, अशक्त र पछाडी परेका समुदायको उत्थान तथा सामाजिक सुरक्षा)

- अति विपन्न, गरिब, असहाय, दलित, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका लक्षित वर्गको तथ्याङ्क संकलन गरी सोका आधारमा लक्षित समुदाय उत्थान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- पञ्जीकरण विभागको कार्यक्रम अनुसार सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीहरूको विवरण अद्यावधिक गर्नुका साथै राष्ट्रिय परिचयपत्र मार्फत लाभग्राहीहरूको बायोमेट्रिक भेरिफिकेशन मार्फत नयाँ अनलाईन प्रविष्टि र नविकरण गर्ने कार्य सञ्चालन गरिनेछ ।
- बेसहारा आमाबुवाको सहारा तथा टुहुरा बालबालिकाको अभिभावक नगर प्रमुख कार्यक्रमलाई दोहोरो नहुने गरी निरन्तरता दिइनेछ ।
- अनाथ बालबालिकाहरूलाई उच्च शिक्षा अध्ययन प्रयोजनको लागि आवश्यक सहयोग व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- विद्यालय क्षेत्र तथा अन्य बालबालिकाहरूलाई नशा तथा कुलतबाट जोगिने जनचेतानामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- लक्षित वर्ग उत्थान कार्यक्रम जेष्ठ नागरिक, महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, बालबालिका, अपाङ्गता भएका, अशक्त र पछाडी परेका समुदायको उत्थानका लागि आवश्यक कार्यक्रम निर्धारण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

द. मानव अधिकार:

- मानव अधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८ ले तोकेको कार्य सम्पादन गर्न कार्य योजना तयार गरी सम्बन्धित निकायको समन्वयमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।

ग) पूर्वाधार विकास तर्फ अंगिकार गरिने प्रमुख नीतिहरू

१. विद्युतीकरण र आधुनिक ऊर्जा:

- महाकाली नगर क्षेत्रभित्र अव्यवस्थित रूपमा रहेका विद्युतीय तार तथा पोलहरूको उचित व्यवस्थापनको लागि विद्युत प्राधिकरणसंगको सहकार्यमा कार्यक्रम अगाडी बढाइनेछ ।

२. जलस्रोत तथा सिँचाई पूर्वाधार:

- सिँचाई कुलो स्तरोन्नति गरी खेतसम्म सहज रूपमा सिँचाई उपलब्ध हुने व्यवस्था गरी नहर, कुलोको दीर्घकालीन मर्मत र व्यवस्थापनमा गरिनेछ ।
- नगरपालिका क्षेत्रभित्रका नदी खोलाहरूमा बस्ती तथा खेती योग्य जमीन संरक्षण गर्न आवश्यक समयानुकूल वृक्षारोपण मार्फत संरक्षण गरिनेछ ।

३. सडक तथा यातायात:

- नगरपालिका क्षेत्रभित्रका नदीखोलाहरूमा आवश्यकता अनुसार झोलुङ्गे पुलहरू तथा RCC पुलहरू निर्माणका लागि सम्बन्धित निकायमा पहल गरिनेछ ।
- प्रत्येक वडा देखि नगर सदरमुकाम सम्म सडक निर्माण कार्य सम्पन्न हुनेछ साथै अन्तरपालिका सडक निर्माण कार्य समेत सम्पन्न गरिनेछ ।
- सडक नियमित सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको लागि Repaid Response Team गठन गरी तत्काल मर्मतसम्भार कार्य गरिनेछ ।
- नगरक्षेत्र भित्रका सडक स्तरोन्नति तथा ट्याक खोल्ने कार्यका लागि स्काइभेटर भाडामा लिइ कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।

४. आवास तथा पूर्वाधार व्यवस्था:

- राष्ट्रिय भवन संहिताको प्रभावकारी कार्यान्वयन र अनुगमन मार्फत भूकम्पीय जोखिम न्यूनीकरण गर्ने नीति लिई प्रभावकारिताका साथ लागू गरिनेछ ।

५. भूमि व्यवस्थापन, शहरी विकास तथा बस्ती विकास:

- भूमि समस्या समाधान आयोग र मुक्त हलिया समाजको समन्वयमा हलिया मुक्ति सम्बन्धी आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न पहल गरिनेछ ।

६. पर्यटन पूर्वाधार विकास तथा प्रवर्द्धन:

- पवित्र धार्मिक स्थलमा रहेका मन्दिरहरूको मर्मत सम्भार तथा जीर्णोद्धार गरिनेछ ।
- नगरपालिकामा पर्यटन विकास अध्ययन अनुसन्धान अनुरूप कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- सम्बन्धित निकायको साझेदारीमा दुई देशीय सिमा नदीमा जलयातायात सञ्चालन प्रक्रियाका लागि आवश्यक मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गर्न प्रक्रिया अगाडी बढाइनेछ ।
- पर्यटन प्रवर्द्धनको लागि बजार व्यवस्थापन, ढल निकास, सडक, सार्वजनिक शौचालय, खानेपानी व्यवस्थापन सहित होमस्टे निर्माण गरी स्थानीय रोजगारीमा अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- महाकाली नदीलाई सफा र स्वच्छ राखी धार्मिक तथा पर्यटनसंग जोड्न आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ ।
- होटल व्यवसायीहरूलाई विशेष तालिम तथा अतिथी सत्कार सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

घ) वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रमा अख्तियार गरिने प्रमुख नीतिहरू

१. वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

- महाकाली नगरपालिकाद्वारा सञ्चालन गरिएको “विपद् न्यूनीकरणका लागि विशेष सुरक्षा अभियान” अन्तर्गत नगरबासीहरूको जनचेतना अभिवृद्धि गर्न क्षमता विकास संग सम्बन्धित क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने, उच्च जोखिम घरधुरी पहिचान, कृत्रिम घटना अभ्यास, जोखिम विमा पहिचान तथा व्यवस्थापनलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

- नगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापनलाई थप प्रभावकारी तुल्याउन नगर प्रहरी र सो क्षेत्रमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई खोज तथा उद्धार सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिनेछ र LEOC लाई व्यवस्थित बनाउँदै आवश्यक सामग्रीहरू व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- वन संरक्षण तथा वन उपयोगिता सम्बन्धमा वन उपभोक्ता समिति बीच अन्तरक्रिया तथा गोष्ठी सञ्चालन गरिनेछ ।

२. फोहोरमैला व्यवस्थापन र सरसफाई:

- फोहोरमैला व्यवस्थापनको नीतिलाई कडाईका साथ कार्यान्वयन गर्दै स्रोत मै कुहिने र नकुहिने फोहोर छुट्याउने कार्यलाई निरन्तरता दिने उक्त कार्यको लागि जनचेतानमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

ड) संस्थागत विकास तथा सुशासनको लागि अख्तियार गरिने मुख्य नीतिहरू

१. संस्थागत संरचना, सुशासन र जनशक्ति व्यवस्थापन:

- सबै प्रकारका बालश्रम शोषणको अन्त्य गर्दै बालमैत्री नगरपालिका बनाइनेछ ।
- वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा अन्तर्गत कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजिक परीक्षण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि, कर्मचारी वृत्तिविकास, शासकीय प्रभावकारिता सुशासनको कसीमा नगर, वडा कार्यालय र जनप्रतिनिधिहरू खरो उत्रने गरी सुशासन योजना कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- विभिन्न संघ संस्थाबाट पेश भएको प्रस्तावहरूको आधार आवश्यकता अनुसार साझेदारीमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

२. नीति, कानून तथा योजना तर्जुमा एवं कार्यान्वयन:

- निष्पक्ष, स्वतन्त्र रूपमा जनसेवा गर्दै सदाचारयुक्त पारदर्शी व्यवहार प्रदर्शनको लागि जनप्रतिनिधि आचार संहिताको पूर्ण पालना गरिनेछ ।
- नगरपालिकाको समृद्धिको लागि आवश्यक पर्ने नीति, नियम, कार्यविधि तथा मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- दिर्घकालीन गुरु योजना, आवधिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचनाको माध्यमबाट वार्षिक विकास कार्यक्रमको आधारमा विभिन्न संघसंस्थाहरूको साझेदारीमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।

३. स्थानीय स्रोत—साधन तथा राजस्व परिचालन:

- स्थानीय सरकारको अधिकार क्षेत्रमा रहेका प्राकृतिक स्रोतको उत्खनन, संरक्षण एवम् परिचालनका लागि प्रदेश र केन्द्र सरकारसँग समन्वय गरी स्रोत अभिवृद्धि र व्यवस्थापन गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- स्थानीय स्रोत साधनको सही एवम् अधिकतम उपयोग सम्बन्धी योजना बनाई आत्मनिर्भर एवम् समृद्ध पालिका निर्माणको आधार तयार गरिनेछ ।

- संघीय एवं प्रादेशिक कानून बमोजिम प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क रोयल्टी सङ्कलनका लागि प्रदेश र केन्द्र सरकारसँग समन्वय र सहजीकरण गरी थप स्रोत जुटाइनेछ ।

४. सूचना तथा सञ्चार प्रणाली:

- एफ. एम. रेडियो, पत्रपत्रिका, अनलाईन पोर्टल, टेलिभिजन एवम् सामाजिक सञ्जालको अधिकतम प्रयोग गरी जनचेतना, कृषि सेवा, मौसमको पूर्वानुमान, यातायात तथा ट्राफिक सूचना, बजार मूल्य, विपद् तथा महामारी विरुद्ध सचेतना तथा नगरपालिकाले गर्ने विकासको सूचना र सचेतना सम्प्रेषण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- सूचनाको हकको प्रत्याभूति हुनेगरी सूचना अधिकारी, गुनासो सुन्ने अधिकारी र प्रवक्ताको व्यवस्था गरी नगरको वेबसाइटको नियमित अद्यावधिक गर्ने, सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको अधिकतम उपयोग मार्फत सेवा प्रवाहलाई व्यवस्थित गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- नगरपालिकाको सेवा प्रवाहलाई चुस्त दुरुस्त बनाउन आवश्यक पर्ने सफ्टवेयरहरू जडान गर्ने प्रक्रियाको थालनी गरिनेछ ।

अन्त्यमा,

प्रस्तुत नीति, तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने क्रममा महत्वपूर्ण सहयोग गर्नुहुने नगर उपप्रमुखज्यू, आवश्यक सुझाव सल्लाह गर्नुहुने नगर कार्यपालिकाका सदस्यज्यूहरू प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । नीति तथा कार्यक्रम तयारीका लागि व्यापक छलफल तथा अन्तरक्रिया मार्फत राय संकलनका क्रममा सुझाव दिनुहुने राजनैतिक दलहरू, सामुदायिक एवं निजी संघसस्था, सहकारी क्षेत्र, उद्योगी व्यवसायी, बुद्धिजीवी, सञ्चारकर्मी, कर्मचारीहरू, नागरिक समाज र सम्पूर्ण नगरवासी दाजुभाइ दिदी बहिनीहरूलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै नगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, शाखा प्रमुख लगायत सम्पूर्ण कर्मचारीहरू प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्न चाहन्छु ।

प्रस्तुत नीति, कार्यक्रम र बजेट कार्यान्वयनको लागि सम्पूर्ण नगरवासीहरू एवं सम्बद्ध सबै पक्षहरूबाट आवश्यक सहयोग र सल्लाहको अपेक्षा एवं रचनात्मक पृष्ठपोषण प्राप्त हुने विश्वास लिएको छु ।

धन्यवाद